

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ

Βασίλειος ὁ μέγας, Γρηγόριος ὁ θεολόγος, Ἰωάννης ὁ χρυσόστομος

Οἱ ἅγιοι
τῆς σοφίας, τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης

(30 Ἰανουαρίου 2009)

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ

Βασίλειος ὁ μέγας, Γρηγόριος ὁ θεολόγος, Ἰωάννης ὁ χρυσοστόμος

Οἱ ἅγιοι

τῆς σοφίας, τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης

(30 Ἰανουαρίου 2009)

τοῦ Μητροπολίτου
Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Καθὼς ἡ κοινωνία μας ἡ ἐγγύτερη καὶ εὐρύτερη σκοτεινιάζει ὄλο καὶ περισσότερο ἀπὸ τὰ πυκνὰ σύννεφα πού δημιουργοῦν τὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡ ζωὴ μας ἐξελισσομένη μοιάζει μὲ πλοῦ χωρὶς καθοδηγητικούς φάρους ἡ κοινὴ ἑορτὴ τῆς μνήμης τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων (30 Ἰανουαρίου) *Βασιλείου τοῦ Μεγάλου* (†329-379 μ.Χ.), *Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου* († 329-389 μ.Χ.) καὶ *Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου* († 344-407 μ.Χ.), φωτίζει τὴν ζωὴ μας καὶ τονίζει τὶς αἰώνιες ἀξίες πού ἀναδεικνύουν τοὺς ἀληθινὰ μεγάλους, τὶς κατὰ τὴν κρίση τοῦ Δικαιοκρίτου Θεοῦ μεγάλες προσωπικότητες πού ἔλαμπαν στὴν ἐποχὴ τους καὶ λάμπουν στὶς ἡμέρες μας καὶ θὰ λάμπουν αἰωνίως μὲ τὴν ζωὴ τους, τὴν ἐκκλησιαστικὴ διακονία τους καὶ τὴν διδασκαλία τους.

Καὶ οἱ τρεῖς Ἅγιοι καὶ πνευματικοὶ Πατέρες μας ἀναδείχθησαν:

1. Ἅγιοι τῆς σοφίας.

Ὁ πεπαιδευμένος ἄνθρωπος συγκεντρώνει τὸν θαυμασμὸ τῶν συνανθρώπων του γιὰ τὶς γνώσεις του καὶ τὴν κατάρτησή του.

Ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ ἡ ἐπιστὴμη προβάλλονται ἀπὸ πολλοὺς, ὅτι δύνανται νὰ ἀπαντήσουν σ' ὅλα τὰ ἐρωτήματα καὶ νὰ ἐπιλύσουν ὅλα τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ ἅγιοι πρόβαλαν τὴν χριστιανικὴ ἀντίληψη γιὰ τὰ θέματα αὐτά, τὴν ἄποψη ποὺ ἔχει ὁ θεόπνευστος λόγος τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐκφράζει τὸ ἅγιο θέλημά Του.

* * * * *

α) Ἐτόνισαν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄρτιος καὶ ὀλοκληρωμένος, ὅταν κοσμεῖται ἀπὸ τὴν κατὰ Θεὸν σοφία κατὰ τὸν λόγον «*πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος*» (Πρὸς Τιμόθεον Β' γ' 16-17).

δηλαδή: «*Ὅ,τι βρίσκεται στὴ Γραφὴ εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ κι εἶναι ὠφέλιμο γιὰ τὴ διδασκαλία τῆς ἀλήθειας, γιὰ τὸν ἔλεγχο τῆς πλάνης, γιὰ τὴν διόρθωση τῶν λαθῶν, γιὰ τὴ διαπαιδαγώγηση σὲ μιὰ ζωὴ ὅπως τὴ θέλει ὁ Θεός, ὥστε ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι τέλειος καὶ καταρτισμένος γιὰ κάθε καλὸ ἔργο*».

Ἄρτιος καὶ ὀλοκληρωμένος γίνεται ὁ ἄνθρωπος ὅταν στὴν ζωὴ του καθοδηγεῖται ἀπὸ τὸν θεόπνευστο λόγο τοῦ Θεοῦ ποὺ εἶναι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπο δίκαιο, σοφὸ, ἐνάρετο καὶ τὰ ὅμοια.

Τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς τῆς σοφίας περιγράφει ὁ ἅγιος ἀπόστολος Ἰακώβος ὁ Ἀδελφόςθεος:

«*ἡ δὲ ἄνθρωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνικὴ, ἐπιεικὴς, εὐπειθὴς, μεστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος καὶ ἀνυπόκριτος. καρπὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην*» (Ἰακώβου γ' 17-18).

δηλαδή: «*Ἡ σοφία ὅμως ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανὸ εἶναι πρῶτα γνήσια, ὕστερα εἶναι εἰρηνικὴ, ἀγαθὴ πειστικὴ, γεμάτη εὐσπλαχνία καὶ καλοὺς καρπούς, ἀμερόληπτη καὶ εἰλικρινὴς*».

Ἀπὸ τέτοια σοφία μ' αὐτὰ τὰ θεῖα χαρακτηριστικὰ ἐκοσμοῦντο οἱ ἅγιοι Πατέρες μας. Μ' αὐτὴ ἐστόλιζαν καὶ νοσηματοδοτοῦσαν τὴν ἀνθρώπινη σοφία τους.

* * * * *

β) Συνδύασαν τὴν γνώσι μὲ τὴν ἀρετὴ. Οἱ ἄνθρωποι τιμοῦν τοὺς ἐργάτες τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Ἐπιστημῶν. Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ προεχόντως τοὺς κοσμημένους ἀπὸ τὴν ἀρετὴ, χωρὶς νὰ ὑποτιμᾷ τὴν γνώση καὶ τὴν ἐπιστήμη.

Ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος Πλάτωνας ἀπὸ τὴν πολιά ἀρχαιότητα ἐπισημαίνει ὅτι:

«Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, ἀλλ' οὐ σοφία φαίνεται» (Πλάτωνος, Μενέξενος 246e-247a).

δηλαδή: «Κάθε ἐπιστήμη πού χωρίζεται ἀπὸ τὴν δικαιοσύνη καὶ ἀπὸ τὶς ἀρετὲς φαίνεται πανουργία (ἔργον πονηρὸν καὶ κακόν) κι ὄχι σοφία (ἔργον ἀγαθόν)».

Τὴν σχέση ἰσχυροῦ καὶ ἀρετῆς τονίζουν καὶ οἱ λόγοι τῆς Γραφῆς: «Πᾶσα σοφία φόβος Κυρίου, καὶ ἐν πάσῃ σοφία ποιήσεις νόμου. Καὶ οὐκ ἔστι σοφία πονηρίας ἐπιστήμη, καὶ οὐκ ἔστιν ὅπου βουλή ἀμαρτωλῶν φρόνησις» (Σοφίας Σειράχ ιθ' 20, 22).

δηλαδή: «Ἡ οὐσία τῆς σοφίας εἶναι νὰ σέβεται κανεὶς τὸν Κύριον καὶ ἡ σοφία αὐτὴ προϋποθέτει τὴν ἐφαρμογὴ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ σοφία δὲν εἶναι γνώση τῆς κακίας, καὶ στῶν ἀμαρτωλῶν τὰ διαβούλια φρόνηση δὲν ἐπικρατεῖ».

* * * * *

γ) Ἐκήρυξαν «τὸ μὴ πεποιθᾶτε ἀπ' ἄρχοντας ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία» (ρμε' (ρμστ') 145,3) καὶ ἐδίδαξαν τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐμπιστευοῦνται τὸν Κύριο καὶ Θεό μας. Ἐνῶ οἱ ἀνθρωποιστηρίζουν στὴν ἐπιστήμη τὶς ἐλπίδες τους γιὰ νὰ βελτιώσουν τὶς συνθήκες τῆς ζωῆς τους, γιὰ νὰ ἐπιλύσουν ὅλα τὰ προβλήματά τους καὶ γιὰ νὰ λάβουν τὴν ἀπάντηση στὰ ὑπαρξιακὰ καὶ ἄλλα ἐρωτήματα τῆς ζωῆς τους, ἐν τούτοις ἡ ἐπιστήμη παρὰ τὶς προόδους τῆς καὶ τὰ θαυμαστὰ ἐπιτεύγματά της δὲν δύναται νὰ λύσει τελείως καὶ ὀριστικῶς τὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου. Ὅσο ἡ γνώση διευρύνεται τόσο ὁ ὠκεανὸς τῆς ἀγνοίας βαθαίνει. Τὸν λόγο αὐτὸ θὰ κατανοήσουμε μὲ τὸ ἐξῆς παράδειγμα. Ὑποθέτουμε, ὅτι ἡ γνώση εἶναι μία νησίδα στὸν ὠκεανὸ τῆς ἀγνοίας, ὅσο πληθύνεται ἡ γνώσι διευρύνεται ἡ περιφέρεια τῆς νησίδας τῆς γνώσεως μέσα στὸν ὠκεανὸ τῆς ἀγνοίας, ἄλλο τόσο βαθαίνει καὶ ὁ ὠκεανὸς τῆς ἀγνοίας πού περιβάλλει τὴν νησίδα τῆς γνώσεως.

Μόνο ὁ Θεὸς εἶναι πάνσοφος καὶ παντοδύναμος καὶ κατέχει τὶς ἰδανικὲς λύσεις σὲ ὅλα τὰ θέματα καὶ μπορεῖ νὰ τὶς ἐπιβάλλει. Κατὰ τὸν λόγο τῆς ἁγίας Γραφῆς «εἰ δὲ νόμον κρίνης, οὐκ εἶ ποιητῆς νόμου, ἀλλὰ κριτῆς. Εἷς ἐστὶν ὁ νομοθέτης καὶ κριτῆς ὁ δυνάμενος σώσαι καὶ ἀπωλέσαι» (Ἰακώβου δ' 11-12).

δηλαδή: «Όταν κατακρίνεις τὸν νόμον δὲν εἶσαι τηρητῆς του, ἀλλὰ κριτῆς του. Ένας εἶναι ὁ νομοθέτης καὶ ὁ κριτῆς, αὐτὸς ποὺ μπορεῖ νὰ σώσει καὶ νὰ καταστρέψει».

Γ' αὐτὸ οἱ Πατέρες μᾶς δίδαξαν νὰ ἐμπιστευόμαστε τὸν Πάνσοφο καὶ Πανάγαθο Κύριό μας κατὰ τὴν ἀδιάλειπτη προσευχὴ τῆς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας μας «ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα» χωρὶς νὰ ἀπαξιώνουμε καὶ τὴν προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐπιστημῶν καὶ τὴν ἀπόκτηση γνώσεων γιὰ τὴν βελτίωση τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς μας.

2. Ἅγιοι τῆς πίστεως.

Οἱ Ἅγιοι ἦσαν πιστοὶ στὸν Θεὸ ἄνθρωποι.

Ἐδίδαξαν στοὺς ἀνθρώπους νὰ πιστεύουν στὸν ἀληθινὸ καὶ ζωντανὸ Θεὸ κατὰ τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ: «Πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε» (Ἰωάννου ιδ' 1).

Ὑπερασπίσθηκαν μὲ σθένος καὶ παρρησία, γενναιότητα καὶ αὐτοθυσία τὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τῆς εἰδωλολατρίας καὶ τῶν ποικιλωνύμων αἱρέσεων. Ἡ πίστη κατὰ τοὺς πατέρες, ποὺ διετύπωσαν καὶ ἐρμήνευσαν αὐθεντικά τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἰδεολογία καὶ ἡ ἐπιμονὴ στὴν ἀποκεκαλυμμένη ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι τυφλὴ καὶ πείσμων προσήλωση σὲ θεωρίες καὶ ιδέες. Ἡ πίστη στὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας ἐξασφαλίζει τὴν σωτηρία κατὰ τὸν θεόπνευστο λόγο τῆς Γραφῆς «πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται» (Ἰωήλ γ' 5 καὶ Πρὸς Ῥωμαίους ι' 13). Γ' αὐτὸ καὶ οἱ Πατέρες μας ἀγωνίσθηκαν γιὰ νὰ παραμείνει ἡ πίστη ἀνόθευτη καὶ ἀναλλοίωτη, ὅπως τὴν δίδαξε ὁ Κύριός μας καὶ μᾶς τὴν παρέδωσαν οἱ ἀπόστολοι Του ἀφοῦ «ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἐδραίωμα τῆς ἀληθείας» (Πρὸς Τιμόθεον Α' γ' 15) δηλαδή «εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὁ στῦλος καὶ τὸ θεμέλιο τῆς ἀληθείας».

Ἔτσι ἡ πίστη ἀποτελεῖ γιὰ τὸν ἄνθρωπο «ἰσχυρὴ παράκλησις» καὶ «ἀσφαλὴ καὶ βεβαία ἄγκυρα τῆς ψυχῆς» (Πρὸς Ἑβραίους στ' 18-19).

Οἱ Πατέρες ὑπεραμύνθηκαν καὶ θυσιάσθηκαν γι' αὐτὰ τὰ πνευματικὰ δικαιώματα τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἀπειλοῦσαν οἱ δοξασίες τόσο τῶν εἰδωλολατρῶν ὅσο καὶ τῶν αἰρετικῶν.

Αὐτὸ τὸν ἀγῶνα ὀφείλει ὁ κάθε πιστὸς νὰ διεξαγάγει γιὰ νὰ διατηρεῖ τὴν ἀκεραιότητα τῆς πίστεώς του στὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας του.

3. Ἅγιοι τῆς ἀγάπης.

Στὸ ὕψος ποὺ ἀνέβηκαν οἱ ἅγιοι Πατέρες μας μὲ τὴν σοφία τους, τὴν πίστη καὶ τὸν ἀγῶνα τους γιὰ τὴν ἀρετὴ συνετέλεσε καὶ ἡ ἀγάπη τους γιὰ τὸν συνάνθρωπο, τὸν ὁποῖο ὑπηρέτησαν σὰν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, σὰν θεῖο δημιούργημα ποὺ ἔχει προορισμὸ τοῦ τὴν ἔνωση μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὴν αἰώνια ζωὴ.

Διηύρυναν λυτρωτικὰ τοὺς ὀρίζοντες τῆς προοπτικῆς τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου καὶ τὸ ἐλευθέρωσαν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ματαιότητος καὶ τῆς ἀμαρτίας δείχνοντας σ' ὅλους τὸν προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἐξηγώντας τὸν σκοπὸ τῆς δημιουργίας του καὶ ἐρμηνεύοντας αὐθεντικὰ τὶς καταστάσεις τῆς ζωῆς του.

Οἱ ἅγιοι Πατέρες μας διακρίθηκαν γιὰ τὴν κοινωνικὴ προσφορὰ τους, τὴν ἀγάπη τους γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ ὅλη τὴν φιλανθρωπικὴ διακονία τους. Ὑπεστήριξαν ὅτι ὁ καθένας ἄνθρωπος εἶναι θεῖο δημιούργημα, ζῶσα εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐνότητα τοῦ ἀνθρώπινου γένους ποὺ ἀπωλέσθηκε ἀπὸ τὴν ἀμαρτία καὶ διασώζεται στὴν Ἐκκλησία μὲ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ.

Γι' αὐτὸ πρωτοστάτησαν σὲ ἔργα ἀλληλεγγύης καὶ συμπαραστάθηκαν σ' ὅλους τοὺς ἔχοντες ἀνάγκη κατὰ τὴν ἀποστολικὴ προτροπὴ:

«Τῆς δὲ εὐποιίας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίας εὐαρεστεῖται ὁ Θεός» (Πρὸς Ἑβραίους ιγ' 16)

δηλαδή: *«Μὴν ξεχνάτε ἀκόμη νὰ κάνετε τὸ καλὸ καὶ νὰ μοιράζετε ὅ,τι ἔχετε μὲ τοὺς ἄλλους. Μὲ τέτοιες θυσίες εὐχαριστεῖται ὁ Θεός».*

Στηλίτευσαν μὲ σφοδρότητα τὴν ἀλαζονεία τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας. Πολέμησαν τὴν κοινωνικὴ διαφθορὰ καὶ τὴν ἀναλγησία. Ἐδειξαν στοργὴ καὶ προστασία σ' ὅλους τοὺς *«κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένους»* (Ματθαίου ια' 28) τῆς ζωῆς.

* * * * *

Ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο προτρεπόμεθα:

«Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμείσθε τὴν πίστιν» (Πρὸς Ἑβραίους ιγ' 7).